

Associacions col·laboradores

Monument a Jorge Juan, Novelda, alçat en 1913. Estatua de bronze de l'escultor Vicente Bañul, sobre pedestal de l'arquitecte Francisco López Pascual.

l'Assemblea Amistosa Literaria, que pretenia ser un ensaig d'Academia de Ciències, un projecte frustrat mes. Les seues idees en la construcció de barcos deixen d'aplicar-se en 1767, preferint-se ara el model francès. Poc abans de morir, Juan escrivia a Carles III una carta advertint-lo del gran error que suponia, lo qual se demostrarà en la derrota de Trafalgar.

Mentrestant, rebia multitud d'encarrecs. Fa mes de 30 viages per tota la península supervisant les obres dels arsenals de El Ferrol i Cartagena projectats per ell, solucionant problemes en les mines d'Almaden i de Linares, estudiant la lliga i afinació de les monedes, i molts altres temes diversos.

En 1767 se li encomana una missió diplomàtica al Marroc per a aconseguir un tractat de pau i ventages comercials, objectius que conseqüen en creixens. Este viage, que dura sis mesos, acaba de castigar la seua salut.

En 1770 es nomenat director del Real Seminari de Nobles, institució obsoleta que només comptava en 13 alumnes. Canvià el pla d'estudis i dos anys mes tard ja tenia 82 alumnes.

Fallix en Madrid el 21 de juny de 1773 d'una paràlisi cerebral.

J.P.B.

Tots els dies 9

- 43 -

13 de gener de 2018

(Edifici del Rellonge. Port de Valencia)

(Jorge Juan. Retrat postum, obra de Rafael Tejeo)

Jorge Juan i Santacília

(Novelda, 1713 - Madrid, 1773)

Convencio Valencianista
cvalencianista@gmail.com

JORGE JUAN I SANTACILIA

(Novelda, 1713 – Madrit, 1773)

Naix el 5 de giner de 1713 en la finca “El Fondonet”, en Novelda, i es batejat en Monfort. Son pare fon Bernardo Juan y Canicia, d’Alacant, i la mare, Violante Santacilia y Soler de Cornellá, d’Elig; els dos pertanyien a ilustres families.

Jorge Juan queda orfe de pare als tres anys i sa mare l’envia a Alacant posant-lo baix la tutela de son tio, el canonge Antonio Juan. Mes tart es un atre tio seu, Cipriano Juan, Cavaller de l’Orde de Sant Joan de Malta, Bale de Casp, qui l’envia a estudiar, primer a Saragossa, i, als dotze anys, a l’illa de Malta. Allí, als setze anys, despuix d’haver participat en expedicions contra els pirates, demana, i se li concedix, entrar a formar part de l’Orde, que te, entre unes atres obligacions, la del celibat. En setembre de 1730 se li concedix la Comanda d’Aliaga, titul pel que sentirà un especial afecte.

En 1729 ingressa en l’Academia de Guardies Marins de Cadis, en la que destaca en els estudis, sobretot en matematiques. Participa en diverses expedicions contra els pirates berberescs, en les que demostra sobrat valor.

En eixa epoca hi havia una forta polemica sobre quina era la forma de la Terra. Segons la mecanica newtoniana havia d’estar chata pels pols, com una taronja; la mecanica cartesiana, per contra, dia que havia de ser mes estreta per l’equador i allargada pels pols, com un melo.

Per a resoldre la controversia s’havia de medir un grau de meridia en la latitud de l’equador, i un atre grau de meridia prop del Pol Nort, per a comparar-les. L’Academia de Ciencies de Paris organisa dos expedicions: una a Laponia, i l’atra al Virregnat del Peru. Per ad esta segona Lluís XV hague de solicitar permis al seu cosí, el rei d’Espanya, Felip V, el qual donà l’aprovacio posant la condicio de que a l’expedicio s’uniren dos espanyols. Jorge Juan sera u d’ells; l’atre sera el sevilla Antonio de Ulloa. Els dos, de 21 i 19 anys, son ascendits de guardies marins a tinentes de naviu (de colp quatre graus) per a que no desmereixeren massa dels ilustres cientifics francesos que comanden l’expedicio: Louis Godin, Pierre Bouguer i Charles de La Condamine.

Els treballs duraren nou anys, de 1735 a 1744, i estigueren plens de dificultats. A banda de les dures condicions orografiques i climatiques de les zones per les que havien de moure’s, Juan i Ulloa, ademes, requerits pel virrei, hagneren d’abandonar el treball en tres ocasions per a encarregar-se de tasques defensives front a l’amenaça anglesa. Aixina, hagneren de dissenyar i dirigir treballs de fortificacio, organisacio i instruccio de milicies, o de dissenyar i construir dos fragates en les que en acabant patrullaren la costa.

Finalisada l’expedicio, per precaucio tornaren en dos barcos diferents. El d’Ulloa fon capturat i arribà presoner a Anglaterra, a on acabà sent admes com a membre de la Royal Society de Londres.

Juan arribà a França, i en Paris dissertà en la Real Academia de Ciencies francesa, de la que fon nomenat membre.

En Espanya havia mort Felip V i canviat el govern, pero el nou primer Secretari d’Estat, el Marques de l’Ensenada, reconegue el valor del seu treball i el feu publicar. En 1748 veren la llum *Observaciones astronómicas y físicas*, que descriu el treball de mida del meridia, i els quatre volums de *Relación histórica del viaje a la América Meridional*, que arreplega totes les vicissituds del viage, estudis de botanica i mineralogia, dibuix de plans i cartes, descripcio de ports i fortificacions, etc. Encara que abdos firmaren els dos llibres, l’ultim fon redactat per Antonio de Ulloa, mentres que el primer fon escrit per Jorge Juan, i en ell utilisà per primera vegada en la península el calcul infinitesimal. Esta obra se traduí a varis idiomes. Tambe escrigueren un informe secret que acabaria sent publicat en Londres, en 1826, baix el nom de *Noticia secreta de América*, en el que donaven conte de l’estat politic, militar i social de les colonies, i en el que denunciaven l’estat d’opressio en que vivien els pobles indigenes.

En 1749 se publica *Disertación Histórica y Geográfica*, obra tambe conjunta, en la que establixen en exactitut el Meridia de Demarcacio entre els dominis d’Espanya i Portugal en America, tancant en aço la polemica entre els dos països des de que Aleixandre VI establi esta divisio.

El Marques de l’Ensenada es recolzarà molt en els dos per a dur avant el seu projecte de modernisacio del país. En 1749 envia a Juan a Anglaterra en una missio que hui nomenariem d’espionage industrial. Durarà any i mig i allí s’informà de la moderna construccio naval britanica, l’organisacio d’arsenals i de molts atres avanços cientifics i tecnicos; tambe contractarà a 50 especialistes en diverses tasques, els quals arriben a Espanya en les seues families.

El sistema de construccio naval angles no convencia del tot a Jorge Juan, que ideà un nou pla, aprovat pel rei en 1752. El mateix any es nomenat director de l’Academia de Guardies Marins, en la que modernisa el sistema d’ensenyança, per a lo qual publica, en 1757, el *Compendio de navegación para el uso de caballeros Guardias Marinas*, que sera llibre de text en molts països d’Europa.

Continuà investigant la construccio de barcos, que concloura en la publicacio, en 1771, de l’obra *Exámen Marítimo Theórico Práctico*, la primera obra de construccio naval basada en calculs matematics. Fon traduïda en tota Europa, a on, a partir d’este moment, sera conegut com el “sabi espanyol”.

En 1753 fundarà l’Observatori Astronomic de Cadis, el primer d’Espanya.

En 1754 cau Ensenada, quedant desterrat a Granada en prohibicio de rebre visites. Juan acodix a oferir-li el seu recolzament, i lo mateix fara Ulloa, sense haver-se posat d’acort. El nou govern paralisa molts projectes, com el d’alçar un pla modern del país, per a lo qual Juan havia publicat en 1751, *Método de levantar y dirigir el mapa o plano general de España*. En 1755 funda en Cadis